

1. ĐAVOLJE OSTRVO

Petak, 4. januar 1935.

Danas sam se doselio na jednu stenu, nešto manju od pedeset hiljada kvadratnih metara, zalivenu betonom, prekrivenu ptičjim govancima i okruženu vodom. Alkatraz se smestio u sred zaliva – tako blizu samog grada San Franciska da mogu da čujem kako objavljuju rezultat na bejzbol utakmici na Marina Grinu. Dobro, ne baš tako blizu. Ali skoro.

Ja nisam jedino dete koje živi ovde. Tu je i moja sestra Natali, samo što se ona ne računa. Tu je još dvadeset troje druge dece koja žive na ostrvu jer im očevi, poput mog, rade u zatvoru kao čuvari, kuvari, lekari ili električari. Uz to, tu je gomila ubica, siledžija, plaćenih ubica, prevaranata, pljačkaša, proneverilaca, smutljivaca, provalnika i možda čak i poneki nevin čovek, mada sumnjam da ima takvih.

Ovi naši zatvorenici su oni koje drugi zatvori nisu hteli da prime. Nisam znao da zatvori mogu da biraju, ali izgleda da je tako. U Alkatraz stižeš samo ako si najgori među najgorima. Osim ako nisi ja. Ja sam ovde zato što je mama tako rekla.

To što sam ovde volim isto toliko koliko volim da se ožarim koprivom svud po telu. Ali za to izgleda niko ne mari jer ja sam, evo sada, Jelenko Flenegan, ostrvski dečko sa Alkatraza, i to samo zato da bi moja sestra mogla da ide u školu *Ester P. Marinof*, gde deca po kosi imaju salatu od makarona i nose naopako okrenutu odeću i gde nigde na vidiku nema ni table ni knjige.

Doduše, nisam nikad bio u toj *Ester P. Marinof* školi, ali sve Natalie škole su takve.

Gledam kroz prozor našeg novog stana i dok podižem pogled vidim malu staklenu kabinu koja blješti u tamnoj noći. To je osmatračnica u pristaništu, gde kao prodavac kokica za svojom tezgom na nogarama sedi nečiji tata sa toliko municije da može sve da nas raznese u paramparčad. Jedino oružje na ostrvu se nalazi gore, na tornjevima ili na osmatračnicama, jer jednim munjevitim pokretom ruke pištolj koji nosi čuvar postaje pištolj koji nosi zlikovac. I ključevi od svih brodova iz istog razloga čuvaju se gore. Čak je u svakom tornju i klonja da stražari ne moraju da silaze kada hoće da se olakšaju.

Osim stražarskog tornja sve što se unaokolo može videti jeste voda, crna i sjajna kao katran. Pun mesec svojim sjajem pravi belu stazu preko zaliva dok na vetru negde nešto škripi i neka bova u daljini klepeće.

I moj tata je tamo negde. Na stražarskom dežurstvu u nekom od tornjeva na ostrvu. Moj tata je električar, za ime Boga. Šta izvodi? Otkud on zatvorski čuvar?

Mama je u svojoj sobi. Raspakuje stvari. Natali sedi na podu u kuhinji i provlači prste kroz svoju kutiju sa dugmićima. O njima zna više nego što bi čovek pomislio da može da se zna. Ako bih uzeo jedno i sakrio ga iza leđa, njoj bi bilo dovoljno da baci pogled u kutiju i da tačno kaže koje je to dugme.

„Nato, jesi li dobro?“, sedam na pod pokraj nje.

„Jelenko i Natali putuju vozom. Jelenko i Natali jedu sendvič s parizerom. Jelenko i Natali gledaju kroz prozor.“

„Da, da, sve smo to radili, a sad smo ovde sa nekim strava tipovima kao što su Al Kapone i Keli Mašinka.“

„Cela porodica Natali Flenegan.“

„Pa, ne bih baš rekao da je to naša porodica. Pre, valjda, prve komšije.”

„Jelenko i Natali idu u školu”, kaže ona.

„Da, ali ne u istu školu, je l' tako? Ti ideš u ono *fino* mesto što se zove *Ester P. Marinof*.” Pokušavam da zvučim iskreno.

„*Fino* mesto”, ponavlja za mnom slažući dugme na dugme.

Nikada mi nije polazilo za rukom da nasamarim Natali. Poznaje me i suviše dobro. Kada sam imao pet godina bio sam nekako zakr-
žljao. Najmanji među svom braćom i sestrama, najniži u grupi u vrtiću, najsitniji u kraju. Tada su me još uvek zvali mojim pravim imenom Metju. Natali me je prva nazvala Jelenko¹. Kunem se da sam od tog dana počeo da rastem da bi mi to ime pristajalo. Sada sam visok skoro sto osamdeset centimetara – baš koliko i mama. I dobrih pet centimetara viši od tate. On svima priča da sam toliko izrastao da je rešio da stavlja ono što ja jedem za večeru u teglice za zimnicu i prodaje pod imenom *Čarobna formula za rast*.

Razmišljam da sad odem u svoju sobu, ali tamo smrdi na usta-
jalo ko u staroj posudi za hranu. Krevet mi je stari škripavi vojnički ležaj. Kad sednem na njega to zvuči kao da desetina miševa umire najstrašnijom smrću. U ovom stanu nemamo gramofon. Ni mašinu za veš. Ni telefon. Imamo radio, ali to je samo kutija; sve iznutra je iščupano. Ko bi uopšte tako iskasapio radio? Ne puštaju valjda kriminalce *ovde*... ?

Dobro, de, malo sam nervozan. Ali ko ne bi bio? Ovde je čak i tišina čudna. Tiho je kao da se dešava nešto što ne može da se čuje.

Razmišljam da ispričam Pitu, svom najboljem drugu, o ovom mestu. „To je Đavolje ostrvo... da, da, da.” Pit bi to rekao dubokim jezivim glasom kako to čine oni sa radija. „Đavolje ostrvo..... da, da, da”, šapućem kao što bi Pit radio. Ali kad on nije tu, to ne zvuči zabavno. Nimalo.

E, pa dobro. Spavaću obučen. Ko bi još pozeleo da se u pidžami suoči sa osuđenim prestupnikom?

2. POTRČKO

Subota, 5. januar 1935.

Kad sam se probudio, osećao sam se nekako glupavo što sam spavao u cipelama i sa palicom za bejzbol skrivenom ispod pokrivača. Čujem mamu kako trupka po malom hodniku ispred moje sobe. Guram palicu pod krevet.

„Gde je tata?“, pitam.

„Ovde sam“, tata odgovara iz dnevne sobe. Sedi na podu sa Natali, držeći u obe ruke gomilu dugmića.

„Tata, da li bi mogao da me povedeš da mi pokažeš zatvorsku zgradu, pa da onda možda igramo fudbal?“ Zvučim kao da mi je šest i po godina, ali šta mogu. Dugo je bio odsutan i juče ga skoro uopšte nisam video. Nekako smo usamljeni kad on nije kod kuće.

Bledi mu osmeh s lica. Ostavlja Nataline dugmiće na dve pažljivo razdvojene gomilice, ustaje i otresa uniformu.

Odlazim za njim u kuhinju. „Ne radiš *danas*, zar ne?“

„Imam pune ruke posla oko struje u perionici.“

„Ali, radio si noćas.“

Mama se provlači između nas da opere ruke nad sudoperom. „Znaš da tata ovde ima dva posla, Jelenko. Radi i kao električar i kao čuvar.“

„Dva“, Natali se čuje iz dnevne sobe. „Dva posla. Dva.“

Zar niko u ovoj porodici nije čuo za privatne razgovore?

„Mogao bih da ti pomognem.....“, ponudih se.

Odmahuje glavom. „Tamo ti nije dozvoljen pristup. U prostoru za zatvorenike nema mesta za klince”, kaže.

„Ja nisam klinac. Viši sam od tebe.”

„Ajde, ajde, sprdaj se.” Nasmejao se. „Ali, ja bar nemam takva ogromna stopala. Znaš, ta stopala su ti kao neka boljka.” Hvata me za glavu i kucne u nju.

„Nisam te video cela tri meseca”, kažem.

„Dva meseca, dvadeset dva dana, dvadeset dva dana”, čuje se opet Natali.

„Tako je, srećo tatina. Reci mu!”, tata joj uzvraća.

„Kladim se da si sa Natali jutros bio u šetnji, zar ne?” Pitanje mi izleće pre nego što uspevam da ga zaustavim.

„O, zaboga, Jelenko!” Mama mi se obraća iz ćoška gde pogrbljena riba kutiju za led koja će nam služiti kao frižider. „Nisi još bio ni ustao.”

„Stvarno nije u redu”, dodajem iako znam da nije tako.

„Uh, samo mi ti ne pričaj o tome šta je u redu, mladiću. Bolje da ne načinjemo tu temu.” Mama me preseče ljutitim pogledom.

„Izvini, Jelenko”, kaže tata. Uzima svoju čuvarsku kapu i stavlja je na glavu. „Nema ničega na svetu što bih radije radio nego proveo dan s tobom. Dobro znaš.” Načas me pogleda, a onda skrenu pogled.

„Ček', ček', ček'... ideš *sad*?” pitam.

On uzdahnu. „Nažalost, da. Ali biće vremena za naše druženje. Obećavam, drugar.” Osmehnu se, poljubi mamu i Natali u glavu i zaputi se ka vratima.

Gledam kako prolazi ispod prozora dok mu se glava nejednako klima kao da ga boli noga pa ćopa.

Mama baci pogled na sat. „O, bože, zar je već toliko sati? Jelenko, pričuvaj Natali dok odem brodićem do grada. Moram da idem po namirnice i da naručim led”, kaže.

„Led?“, pitam.

„Ne možemo da kupimo frižider na struju. Moraće ovo da nam posluži.“ Rukom pokazuje na staru kutiju za led.

„Ali dole u zgradi ima prodavnica, zar ne?“

„Da, ali nema ništa naročito. Hajde, raspakuj nešto dok se ne vratim. Jedanaest, dvanaest, trinaest su sve tvoje stvari.“ Pokazuje mi kutije koje je Natali obeležila brojevima. Skida kecelju i oblači kaput, navlači rukavice i stavlja šešir.

„Znači, i ti sad ideš?“, pitam.

„Vratiću se brzo. Pripazi dobro na Natali, važi?“, hvata me za ruku i blago steže.

Znam da misli na ono što se juče desilo u vozu. Otišao sam da piškim, a kad sam se vratio, Natali je cicala i vrištala. Uspela je da svučee zavesu sa šipke, a kutija sa dugmićima joj je odletela niz hodnik. Mama ju je čvrsto držala u rukama pokušavajući da je na taj način spreči da nekog povredi. Kondukter i mašinovođa su galamili uglas. Ljudi su gledali šta se dešava. Jedna žena je fotografisala.

Mami je konačno pošlo za rukom da je umiri i to tako što je sela na nju nasred hodnika u vozu. Ne znam čijeg sam se ponašanja više stideo, Natalinog ili maminog.

Ponekad te Nataline ujdurme traju danima i niko i ništa ne može da ih zaustavi. Nema šanse da se otkrije zbog čega do njih dođe. Sad, evo, ipak izgleda mirno.

„Naravno, mama.“ Pratim je do vrata. „Znaš, nisam ono mislio kad sam rekao da nije u redu što je tata išao sa Natali u šetnju jutros. Stvarno nisam. Mama .... ali, stvarno.“

Ona uzdahnu. „Dobro, Jelenko. Samo drži Natali na oku.“

Gledam je dok odlazi. Izmaglica se diže iznad zaliva kao neki sivi zid koji me zatvara i odvaja od svega.

U kuhinji pronalazim činiju sa poklopcem koju do sada nisam video. *Mislila sam da bi vam mogli prijati kaneloni. S nestrpljenjem čekam da se upoznamo.* – *Bea Triksl*, piše na kartici.

Kaneloni su veliki debeli makaroni napunjeni picom. Slistio sam četiri, možda već pet, kad se začulo kucanje na vratima.

„Ne otvaraj”, dovikujem Natali dok se kroz kutije provlačim do vrata. Poslednja stvar na svetu koju želim jeste da se upoznam sa novim drugarima dok je Natali tu. Novi ljudi ne mogu da shvate njenu prirodu. Prosto ne mogu.

„Otvaraj!”, čuje se glas devojčice s one strane vrata. To je neka klinka – neko nizak, u stvari. Samo to vidim kroz prozor.

„Neću!” Odgovaram. Ali kasno. Natali je već tamo. Sa obe ruke se uhvatila za bravu i prebacila svu težinu na pete pokušavajući da otvori vrata.

„Ne otvaraj!” Leđima se naslanjam na vrata da bih je sprečio da uđe.

„Ajde, ajde, znaš da ćeš morati!”, kaže ona devojčica.

E, baš super! Imam malu Elenoru Ruzvelt s jedne i Natali Vrišta-licu s druge strane vrata. Ono što kažu da su žene slabiji pol najveća je laž na svetu.

Nema veze što sam teži od njih dve zajedno. Umem da prepoznam poraz. Puštam Natali da otvori vrata.

Devojčica ispred vrata ima crnu kovrdžavu kosu splejenu s jedne strane kao da je na toj strani spavala. Nema polovinu zuba. Oni koje ima su ili premali ili preveliki za njena usta.

„Kol’ko imaš godina?”, pita.

„Dvanaest.”

„E, nemaš!”, brecnu se ona ulazeći pravo u kuću ni ne pitajući je l’ može.

„Zašto bih lagao koliko mi je godina?”

Gricka usnu kao da razmišlja o mom pitanju. „Imaš dugačak vrat.”

„Ako lažeš, poraste ti nos, a ne vrat.”

„A, ne.” Odmahuje glavom kao da je sto posto sigurna da nisam u pravu.

„A, ti? Koliko ti imaš? Sedam?”

„Sedam i jednu četvrtinu. Zdravo, Natali.” Osmehuje se svojim mali zub – veliki zub – bezubim osmehom. „Tvoj tata mi je mnogo pričao o tebi”, šapuće.

Oboje gledamo u Natali. Imamo istu kosu. Smeđe-plavkastu, kao šatiranu. Nemamo iste oči. Moje su smeđe. Njene su zelene ko oni klikeri koje niko neće da menja. Ali po načinu na koji drži isuviše otvorena usta, i nejednakim ramenima, i rukom preko ruke... Ljudi odmah znaju. Uvek.

„Koliko ona ima godina?”, šapatom me pita nezvana gošća.

„Deset”, odgovaram. Natali uvek ima deset. Svake godine mama joj pravi žurku i ona uvek puni deset. Mama je odavno počela ovako šašavo da broji Nataline godine. Prosto je bilo jednostavnije da Natali bude mlađa od mene. Tako je mama mogla da se raduje kad god ja uradim nešto novo, a da to ne bude još jedna u nizu stvari koje Natali ne može.

„Nego, kako se ti zoveš?”, pitam je.

„Tereza Mataman. Ja treba da ti pokažem šta ovde ima. Nisi još *ništa* video, zar ne?”

„Stigli smo tek sinoć.”

„Dodi, Natali. Krećemo! Trči po kaput!”, naredi mi Tereza.

Veliki sam ko trokrilni ormar, a sedmogodišnja devojčica me tretira kao da sam njen potrčko. Je l' to ona namirisala da sam slabić?

Ipak, ide mi se da vidim ovo čudno ostrvce. I kao da me briga šta će banda kriminalaca misliti o meni. Nažvrljao sam mami poruku da smo napolju i namestio papir između kečapa i ribljeg ulja.

„Ajmo, Nato. Ne pruža se svakom prilika da živi u istoj ulici sa lopovima i ubicama!”